

Kommissionens arbetsprogram 2017

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 17 november 2016 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram 2017 (KOM(2016) 710) inklusive bilagor, i de delar det berör respektive utskotts beredningsområde. Utskottet lämnar i yttrandet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2017 lades fram den 25 oktober 2016 och är den nuvarande kommissionens tredje arbetsprogram.

Den 17 november 2016 inledde utrikesutskottet en granskning av arbetsprogrammet. Utrikesutskottet beslutade i samband med detta att ge övriga utskott tillfälle att senast den 19 januari 2017 yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Kommissionens arbetsprogram för 2017

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2017 har underrubriken Ett EU som skyddar, försvarar och sätter medborgarna i centrum. I programmet beskriver kommissionen inledningsvis de utmaningar som EU står inför. Här nämns bl.a. migrationsflödena som satt EU:s yttre gränser på prov, det ökade terroristhotet, instabiliteten i EU:s östra och södra grannskap samt osäkerheten till följd av den brittiska folkomröstningen. Svaret på dessa utmaningar och hot är enligt kommissionen att även fortsättningsvis prioritera satsningar på de stora frågorna där effektiva EU-åtgärder kan göra en konkret skillnad. Lika viktigt är att säkerställa att den befintliga EU-lagstiftningen tillämpas och är ändamålsenlig.

Kommissionen kommer att arbeta enligt de tio prioriteringarna som lades fast i början av mandatperioden. Arbetsprogrammets åtgärder är uppställda utifrån dessa.

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. En sammankopplad digital inre marknad
3. En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. Handel: ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. Mot en ny migrationspolitik
9. En starkare global aktör
10. En union i demokratisk förändring.

De frågor som rör justitiekommitténs beredningsområde finns framför allt under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

Arbetsprogrammet består av ett meddelande och fem bilagor. I bilaga 1 listas nya initiativ som kommissionen åtar sig att ha genomfört före slutet av 2017. I bilaga 2 finns en förteckning över befintlig lagstiftning som ska ses över för att uppdateras och förbättras (s.k. Refitinitiativ). Bilaga 3 redogör för ett antal förslag som är under behandling och som enligt kommissionen bör prioriteras i lagstiftningsprocessen. I bilaga 4 redovisas förslag under behandling som ska dras tillbaka eftersom de av olika anledningar har blivit inaktuella. Slutligen finns i bilaga 5 en förteckning över föråldrad lagstiftning som ska upphävas.

Efter att arbetsprogrammet antagits har en diskussion förts mellan kommissionen, Europaparlamentet och rådet, vilket i december 2016 resulterade i en gemensam förklaring om vilka förslag som bör prioriteras i lagstiftningsprocessen under 2017. Den gemensamma förklaringen är ett resultat av ett interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning som slöts i april 2016 mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Av den gemensamma förklaringen framgår att de förslag inom justitiekommitténs beredningsområde som kommer att prioriteras i lagstiftningsprocessen under 2017 är inrättande av ett in- och utresesystem, ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd för viseringsfria tredjelandsmedborgare (Etias), vapendirektivet, åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt utbyte av kriminalregisterinformation om tredjelandsmedborgare.

Justitiekommitténs beredningsområde

Ett av de 21 nya initiativen är inom justitiekommitténs område och handlar om åtgärder för att uppnå en säkerhetsunion. Initiativet innehåller fyra olika förslag. Tre av förslagen rör åtgärder för att genomföra EU:s handlingsplan mot finansiering av terrorism. Förslagen handlar om harmonisering av rekvisit och påföljder för penningtvätt, förstärkt ömsesidigt erkännande av frysning och förverkande av vinning från brott samt åtgärder mot olagliga kontantförflyttningar. Kommissionen lade fram förslagen i december 2016 (KOM(2016) 826, KOM(2016) 819 och KOM(2016) 825). Förslaget om åtgärder mot olagliga kontantförflyttningar hör till skatteutskottets beredningsområde.

Ett annat förslag är ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) för att automatiskt kunna kontrollera viseringsfria tredjelandsmedborgare på väg till Schengenområdet. Kommissionen lade i november 2016 fram ett förslag till förordning om ett europeiskt system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) (KOM(2016) 731).

Utöver dessa nämns i arbetsprogrammet ett initiativ om tillgång till elektronisk bevisning, med tanke på dess ökande betydelse för brottsutredningar av och åtal mot grov brottslighet och terrorism.

I bilaga 2 redovisar kommissionen den lagstiftning man avser att se över. Av de 18 initiativen rör ett justitieutskottet, nämligen en översyn av Schengens informationssystem (SIS) med avsikt att föreslå förbättringar och göra dagens och framtidens polis- och gränsförvaltningssystem mer kompatibla med varandra. Kommissionen lade i december fram tre förslag för att göra SIS effektivare och mer ändamålsenligt på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, gränskontroller samt återsändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i unionen (KOM(2016) 883, KOM(2016) 882 och KOM(2016) 881).

Kommissionen redogör i bilaga 3 för de förslag under behandling som man anser bör prioriteras. Sju av förslagen rör justitieutskottets område.

- Förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets rambeslut 2009/315/RIF vad gäller utbyte av information om tredjelandsmedborgare och vad gäller det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris), samt om upphävande av rådets beslut 2009/316/RIF.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett in- och utresesystem som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av förordning (EG) nr 767/2008 och förordning (EU) nr 1077/2011.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller användningen av in- och utresesystemet.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning nr 562/2006 (EG) vad gäller stärkandet av kontrollerna mot relevanta databaser vid de yttre gränserna.

Bland förslagen som beskrivs ovan nämner kommissionen särskilt att man kommer att samarbeta med Europaparlamentet och rådet för att snabbt enas om viktiga åtgärder mot missbruk av handeldvapen och för att straffbelägga terroristernas beteende, t.ex. utländska terroriststridandes resor.

För att rådet och Europaparlamentet ska kunna koncentrera sig på de verkligt väsentliga förslagen avser kommissionen att dra tillbaka ett antal förslag som har blivit inaktuella eller inte längre är ändamålsenliga. Ett förslag inom justitieutskottets område som redan har dragits tillbaka är förslaget till

förordning om inrättande av ett program för registrerade resenärer (KOM(2013) 97). Förslaget drogs tillbaka i samband med att paketet om smarta gränser lades fram (se nummer 28 i bilaga 4 till arbetsprogrammet). Ett annat förslag som kommissionen har för avsikt att dra tillbaka är beslutet om ingående av avtal mellan EU och USA om behandling av och överföring av uppgifter om finansiella betalningsmeddelanden från EU till USA i enlighet med programmet för att spåra finansiering av terrorism (KOM(2009) 703). Förslaget kan dras tillbaka eftersom rådets beslut antogs på grundval av ett annat förslag (KOM(2010) 316).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom det gjorde i yttrandet över 2016 års arbetsprogram (2015/16:JuU5y), att det är positivt att kommissionen uttrycker en ambition att prioritera satsningar på de stora frågorna där effektiva EU-åtgärder kan ge utdelning för de utmaningar som EU står inför. Detsamma gäller kommissionens strävan efter att säkerställa att den befintliga lagstiftningen tillämpas, genomdrivs och är ändamålsenlig.

Utskottet står även fast vid sin tidigare uttalade ståndpunkt (se bl.a. 2015/16:JuU5y) att kommissionen bör lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen när ny lagstiftning förbereds. I synnerhet när det gäller ny straffrättslig lagstiftning på EU-nivå ska sådan tas fram endast om det står klart att den bidrar med ett betydande mervärde.

Utskottet ser positivt på att kommissionen gör en prioritering av vilka förslag som är under behandling och som bör behandlas skyndsamt av rådet och Europaparlamentet. När det gäller förslagen i sak noterar utskottet att inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet (Eppo) är ett sådant prioriterat förslag. Utskottet är fortfarande kritiskt till förslaget om att inrätta en sådan myndighet och anser att det i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (se bl.a. utl. 2013/14:JuU13). Utskottet noterar att förhandlingarna i rådet börjar närma sig sitt slut och att regeringens uppfattning är att Sverige tills vidare bör stå utanför Epposamarbetet och därmed rösta nej till förslaget. Utskottet delar regeringens ståndpunkt (se prot. 2016/17:7 § 2).

Vad gäller förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv anser utskottet fortfarande att en översyn behövs. Förslaget syftar bl.a. till att förhindra att skjutvapen används vid terroristbrott och annan grov brottslighet, och utskottet anser att det är viktigt att medlemsstaternas kontroll över farliga vapentyper förstärks. Utskottet står dock fast vid sin tidigare redovisade ståndpunkt att kommissionens ursprungliga förslag i flera delar strider mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2015/16:JuU26). Även om målen med det föreslagna direktivet inte i tillräcklig omfattning kan uppnås av medlemsstaterna själva är det tveksamt om det i alla delar kräver en reglering på detaljnivå och i alla de frågor som kommissionen föreslår. Utskottet anser liksom tidigare att kontrollen främst bör vara inriktad på de vapen som det av erfarenhet är störst risk för att någon använder vid terroristbrott eller annan

grov brottslighet, samtidigt som regelverket inte får bli onödigt betungande eller ingripande för enskilda tillståndshavare eller frivilliga försvarsorganisationer då dessas vapeninnehav sällan utgör ett problem.

När det gäller förslaget till direktiv om bekämpande av terrorism har utskottet inhämtat att en överenskommelse har nåtts mellan Europaparlamentet och rådet. Detsamma gäller förslaget om stärkandet av kontrollerna mot relevanta databaser vid de yttre gränserna.

Förslaget till direktiv om utbyte av kriminalregisterinformation om tredjelandsmedborgare är ett annat förslag som kommissionen vill prioritera. Som utskottet tidigare framfört i samband med överläggning med regeringen (prot. 2015/16:24 § 8 b) är det i grund och botten ett bra förslag för att eftersträva alla människors likhet inför lagen. Samtidigt är det viktigt att lagring och utbyte av personuppgifter görs med respekt för den personliga integriteten. Utskottet ifrågasätter nyttan med förslaget att lagra och utbyta uppgifter om dömda tredjelandsmedborgares föräldrars namn och om det är förenligt med allmänna integritetsaspekter.

Vad gäller förslaget om inrättande av ett in- och utresesystem för tredjelandsmedborgare, och de ändringar i EU:s gränskodex som är förknippade med förslaget, ser utskottet positivt på att modernisera det nuvarande stämplingssystemet för att förbättra kvaliteten i gränskontrollarbetet. Utskottet ser också fördelar med att systemet ska kunna bidra till att bekämpa terrorism och annan grov brottslighet genom att brottsbekämpande myndigheter, under vissa förutsättningar, får tillgång till uppgifter i systemet. Utskottet vill dock även i det här sammanhanget, i likhet med vad som sagts ovan, understryka att ett sådant system ställer stora krav på dataskydd och skyddet av den personliga integriteten.

När det gäller kommissionens nya initiativ om åtgärder mot finansiering av terrorism har utskottet ännu inte tagit ställning till dessa. Utskottet har dock tidigare uttalat sig om kommissionens åtgärdsplan för förstärkning av kampen mot finansiering av terrorism (utl. 2015/16:JuU32). Utskottet anförde bl.a. att terrorism är ett nationellt och globalt hot mot allas säkerhet och det demokratiska samhället. Arbetet med att förebygga och bekämpa terrorism måste därför bedrivas på alla nivåer och bygga på demokratiska och rättssäkra grunder. Samtidigt som utskottet välkomnade kommissionens åtgärdsplan betonade utskottet vikten av balans mellan insatserna mot terrorism och respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet vidhåller den uppfattningen och återkommer till behandlingen av de nu aktuella initiativen i detalj framöver. Detsamma gäller för initiativet om ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd samt översynen av Schengens informationssystem.

Avslutningsvis har utskottet inga invändningar mot kommissionens förslag som ska dras tillbaka eller redan har dragits tillbaka.

Stockholm den 19 januari 2017

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S), Sanne Lennström (S), Runar Filper (SD) och Magnus Oscarsson (KD).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2017 (SD)

Adam Marttinen (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Sverigedemokraterna delar i huvudsak utskottets förslag till yttrande men vid några punkter har vi en avvikande mening.

Gällande förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv har vi till skillnad från resterande partier i utskottet ansett att en övervägande del av det förslag som presenterats stridit mot subsidiaritetsprincipen. Vi vänder oss emot bilden att legala vapen utgör en sådan risk för exempelvis terrorattentat att det krävs några ytterligare restriktioner genom ett reviderat vapendirektiv.

Gällande förslag till direktiv om utbyte av kriminalregisterinformation om tredjelandsmedborgare så har vi inga invändningar mot förslaget om att lagra och utbyta uppgifter om dömda tredjelandsmedborgares föräldrars namn. Integritetsaspekten i sådana fall anser vi vara av underordnad betydelse ifall brottsutredande myndigheter anser att sådan information kan vara av betydelse.